

BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARIDA KREATIVLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI

Mo'minova Muattar A'loxon qizi

Turan International University magistranti

Gumanitar fanlar fakulteti Linguistika (ingliz tili) yo'nalishi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.22724597>

Qabul qilindi: 4-sentabr 2026-yil • Ma'qullandi: 11-sentabr 2026-yil • Nashr qilindi: 12-sentabr 2026-yil

Annotatsiya

Mazkur tezisda bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari yoritilgan. Zamonaviy ta'lim jarayonida bo'lajak pedagoglarning kasbiy kompetentligini shakllantirish bilan bir qatorda, ularning mustaqil fikrlashi, yangicha pedagogik yechimlar ishlab chiqishi va turli ta'limiy vaziyatlarga moslasha olishini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Tezisdan kreativlikning bo'lajak ingliz tili o'qituvchisi kasbiy faoliyatidagi o'rni, uni rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar hamda ta'lim jarayonini kreativ faoliyatga yo'naltirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarning mustaqil faoliyati, muammoli vaziyatlarni hal etish, ijodiy topshiriqlardan foydalanish va refleksiv yondashuv kreativlikni rivojlantirishning muhim shartlari sifatida asoslanadi.

Kalit so'zlar:

kreativlik, kreativ tafakkur, bo'lajak o'qituvchi, pedagogik shart-sharoit, kasbiy kompetensiya, mustaqil faoliyat, ijodiy topshiriq, refleksiya, ingliz tili ta'limi.

Kirish

Bugungi kunda oliy ta'lim oldida turgan muhim vazifalardan biri zamonaviy mehnat bozorining talablariga javob bera oladigan, mustaqil fikrlaydigan va o'z kasbiy faoliyatida innovatsion yondashuvlardan foydalana oladigan mutaxassislarini tayyorlashdan iborat. Ayniqsa, pedagogik yo'nalishlarda tahsil olayotgan talabalarni kelgusidagi kasbiy faoliyatga tayyorlash jarayonida ularning ijodiy imkoniyatlarini rivojlantirish alohida ahamiyatga ega.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchisi nafaqat ingliz tilini mukammal bilishi, balki o'quv jarayonini turli pedagogik vaziyatlarga mos ravishda tashkil eta olishi, yangi metodik g'oyalarni ishlab chiqishi va ta'lim oluvchilarning individual ehtiyojlariga mos yondashuvlarni tanlay olishi zarur. Shu sababli kreativlikni rivojlantirish bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini kasbiy tayyorlashning muhim tarkibiy qismi sifatida qaralishi lozim.

Asosiy qism

Kreativlik shaxsning yangi g'oyalarni yaratish, mavjud bilimlardan yangi vaziyatlarda foydalanish, muammolarga noodatiy yondashish va bir nechta muqobil yechimlarni ishlab chiqish qobiliyati bilan tavsiflanadi. Pedagogik faoliyatda kreativlik o'qituvchining mavjud metodlarni mexanik ravishda takrorlashidan ko'ra, muayyan ta'limiy vaziyatdan kelib chiqib samarali va yangicha metodik yechim topa olishida namoyon bo'ladi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirish bir qator pedagogik shart-sharoitlarni talab qiladi. Birinchi navbatda, ta'lim jarayonida talabning faol subyekt sifatidagi mavqeini kuchaytirish zarur. Talaba tayyor ma'lumotni qabul qiluvchi emas, balki bilimni mustaqil izlab topuvchi, tahlil qiluvchi va amaliy faoliyatda qo'llovchi ishtirokchi sifatida namoyon bo'lishi kerak.

Ikkinchi muhim shart — muammoli va ijodiy topshiriqlardan muntazam foydalanishdir. Oddiy reproduktiv topshiriqlardan farqli ravishda, ijodiy topshiriqlar talabani bir nechta variantni ko'rib chiqishga, o'z qarorini asoslashga va mavjud bilimlarni yangi vaziyatda qo'llashga undaydi. Masalan, ingliz tili mashg'ulotlarida talabaga muayyan pedagogik vaziyatni tahlil qilish, dars uchun yangi topshiriq ishlab chiqish yoki berilgan muammoning bir nechta yechimini taklif qilish topshirig'i berilishi mumkin.

Uchinchi shart — talabalar uchun psixologik jihatdan qulay va erkin ta'lim muhitini yaratishdir. Kreativ fikrlashning rivojlanishi uchun talaba o'z fikrini erkin bildirib olishi, yangicha g'oyalarni ilgari surishi va xato qilishdan qo'rqmasligi muhim. Bunday muhitda o'qituvchi talabaning faqat yakuniy javobini emas, balki muammoni hal qilish jarayonini ham qo'llab-quvvatlashi lozim.

To'rtinchi shart — mustaqil ta'lim va refleksiv faoliyatni kuchaytirish. Talaba bajarilgan topshiriq yoki yaratilgan mahsulotni mustaqil tahlil qilishi, o'zining kuchli va zaif tomonlarini aniqlashi hamda faoliyatini takomillashtirish yo'llarini belgilashi kreativ kompetensiyaning rivojlanishiga xizmat qiladi.

Beshinchi shart — zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan maqsadli foydalanishdir. Raqamli vositalar talabalarga yangi ta'limiy mahsulotlar yaratish, axborotni turli shakllarda taqdim etish va o'z g'oyalarini mustaqil amalga oshirish imkonini beradi. Biroq texnologiyaning o'zi kreativlikni shakllantirmaydi. Uning samaradorligi talabaning mustaqil va ijodiy faoliyatini tashkil etuvchi topshiriqlar bilan uyg'unlashgan holda namoyon bo'ladi.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirish jarayonida kasbiy mazmundagi topshiriqlardan foydalanish ham muhimdir. Bunday topshiriqlar talabani kelgusidagi pedagogik faoliyatga yaqinlashtiradi. Jumladan, dars ishlanmasini yangicha shaklda ishlab chiqish, kommunikativ vaziyat yaratish, ingliz tilini o'rgatishga mo'ljallangan ijodiy mashq tuzish yoki muayyan o'quv muammosi uchun muqobil metodik yechim ishlab chiqish talabaning kreativ va kasbiy kompetensiyalarini bir vaqtda rivojlantiradi.

Shuningdek, kreativlikni rivojlantirish jarayoni izchil va tizimli tashkil etilishi lozim. Dastlab talabalarining mavjud kreativ imkoniyatlarini aniqlash, keyinchalik ularni ijodiy faoliyatga jalb qilish, kasbiy mazmundagi kreativ topshiriqlarni bajarish va yakunda o'z faoliyatini tahlil qilish maqsadga muvofiqdir.

Kreativlikni rivojlantirish jarayonida quyidagi asosiy pedagogik shart-sharoitlarning uyg'unligi muhim hisoblanadi:

- talabaning mustaqil va faol subyekt sifatidagi mavqeini ta'minlash;
- ijodiy va muammoli topshiriqlardan tizimli foydalanish;
- erkin fikrlash uchun psixologik jihatdan qulay ta'lim muhitini yaratish;
- hamkorlik va fikr almashishga asoslangan faoliyatni tashkil etish;
- mustaqil ta'lim va refleksiv faoliyatni kuchaytirish;
- zamonaviy pedagogik va raqamli texnologiyalardan maqsadli foydalanish;
- topshiriqlarni bo'lajak o'qituvchining kasbiy faoliyati bilan bog'lash.

Mazkur shart-sharoitlarning birgalikda amalga oshirilishi bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativ fikrlashning ravonlik, moslashuvchanlik, originallik va yaratilgan g'oyani takomillashtirish kabi jihatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta'limning muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Kreativlik kelajakdagi o'qituvchining faqat ijodiy qobiliyatini emas, balki uning kasbiy vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishi, yangicha metodik yechimlar ishlab chiqishi va ta'lim jarayonini zamonaviy talablar asosida tashkil etish imkoniyatlarini ham belgilaydi.

Tahlillar asosida bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarida kreativlikni rivojlantirishning asosiy pedagogik shart-sharoitlari sifatida mustaqil faoliyatni qo'llab-quvvatlash, ijodiy va muammoli topshiriqlardan foydalanish, qulay ta'lim muhitini yaratish, refleksiv faoliyatni tashkil etish hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan maqsadli foydalanishni ko'rsatish mumkin.

Shu bilan birga, kreativlikni rivojlantirish jarayoni alohida mashg'ulotlar bilan cheklanmasdan, bo'lajak ingliz tili o'qituvchisining butun kasbiy tayyorgarlik tizimiga izchil integratsiya qilinishi lozim. Bunday yondashuv zamonaviy ta'lim talablariga javob beradigan, mustaqil fikrlaydigan va pedagogik faoliyatga kreativ yondasha oladigan mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Amabile, T. M. (1996). *Creativity in Context*. Boulder, CO: Westview Press.
2. Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5(9), 444–454.
3. Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw-Hill.
4. Torrance, E. P. (1974). *The Torrance Tests of Creative Thinking: Norms-Technical Manual*. Lexington, MA: Personnel Press.
5. Lin, Y.-S. (2011). Fostering creativity through education – a conceptual framework of creative pedagogy. *Creative Education*, 2(3), 149–155.
6. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). *Approaches and Methods in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-son "2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni.